

EFECTELE CIRCUMSTANȚELOR ATENUANTE ASUPRA PEDEPSEI CU DETENȚIUNEA PE VIAȚĂ POTRIVIT LEGISLAȚIEI PENALE A REPUBLICII MOLDOVA (incoerențe și incertitudini de ordin aplicativ)

Mihai STĂVILĂ,
doctor în drept

SUMMARY

The Criminal Law of the Republic of Moldova provides some effects of aggravating and attenuating circumstances in relations to certain criminal penalties. These effects are seen as the ideal description of criminal sanctions (one criminal punishment in the content of criminal sanction). The legislative framework of penalties provided is a diversified one. To that effect, diversification is required in dealing with the description of the effects of mitigating and aggravating circumstances on criminal punishment/penalties. Through the elaborated scientific article content there are emphasized some inconsistencies in relation to differentiation and individualization life imprisonment by means of the effects of attenuating circumstances, proposing conclusions to modify the normative framework in this area in order to diversify the differentiation of criminal punishment in such cases and to bring into play an effective mechanism for deciding criminal punishment.

Keywords: criminal policy, criminalization, penalties, differentiation, individuation, criminal liability, life imprisonment, effects of attenuating circumstances

REZUMAT

Legea penală a Republicii Moldova prevede anumite efecte ale circumstanțelor agravante și atenuante în raport cu anumite pedepse penale. Aceste efecte sînt prevăzute pentru forma ideală de descriere a sancțiunilor penale (o singură pedeapsă penală în conținutul unei sancțiuni penale). Cadrul normativ în materia sancțiunilor prevăzute este însă unul diversificat. În acest sens, diversificarea este necesară și la capitolul descrierii efectelor circumstanțelor atenuante și agravante asupra pedepsei/pedepselor penale. Prin conținutul articolului științific elaborat se pun în lumină anumite incoerențe în materia diferențierii și individualizării pedepsei cu detențiunea pe viață prin intermediul efectelor circumstanțelor atenuante, formulîndu-se propuneri de modificare a cadrului normativ în acest domeniu, pentru a diferenția pedeapsa penală în aceste cazuri și a pune în acțiune un mecanism eficient de individualizare a pedepsei penale.

Cuvinte-cheie: politică penală, criminalizare, penalizare, diferențiere, individualizare, răspundere penală, detențiune pe viață, efecte ale circumstanțelor atenuante

Introducere. Efectele circumstanțelor atenuante, potrivit legislației penale a RM, creează un șir de incoerențe și incertitudini de ordin aplicativ. Aceste realități sînt identificate și în raport cu diferențierea și individualizarea pedepsei penale ca urmare a efectelor circumstanțelor atenuante, în particular efectele circumstanțelor atenuante asupra pedepsei cu *detențiunea pe viață* [1, p. 64-67].

Se constată că legiuitorul a pus accentul, în textul de lege, pe posibilitatea diferențierii pedepsei cu detențiunea pe viață, fără a lua în calcul variatele realități ale individualizării pedepsei penale în baza sancțiunilor prevăzute de Partea specială a Codului penal (PS CP) al Republicii Moldova. Unele dintre aceste incoerențe și necesitatea implicării legiuitorului în acest

segment normativ sînt descrise în acest studiu.

După cum subliniază V. Donogoroz, I. Fodor, S. Kahane etc., circumstanțelor atenuante și agravante le este propriu caracterul lor accidental. Din conținutul acestui caracter rezultă că ele nu însoțesc și nu caracterizează neapărat orice faptă penală și nu sînt legate de persoana oricărui infractor [2, p. 130]. Cu tot caracterul lor accidental, circumstanțele, odată existente, subliniază autorii români citați, pot determina uneori „o schimbare simțitoare a tratamentului juridic prevăzut de lege pentru fapta săvîrșită, bineînțeles în măsura și în condițiile prevăzute de dispozițiile ce reglementează aceste cauze de modificare a pedepsei” [2, p. 130].

Cu cît mai multe particularități descriptive relevă specificul diferențierii, cu atît mai ușor poate fi

pus în aplicare procesul de individualizare a pedepsei penale. În cazul în care elementul diferențierii este determinat prin intermediul unui ansamblu de incoerențe descriptive și interpretative, procesul de individualizare a pedepsei penale este mai dificil și neuniform (diferit de la o cauză penală la alta și de la un judecător la altul).

Toate acestea sînt necesare, reieșind din opinia autorului L. Barac – pe care o susținem pe deplin – pentru asigurarea adaptabilității pedepsei penale, în sensul ca aceasta să fie susceptibilă de o diviziune elastică, încît să permită adaptarea ei concretă la gradul de pericol social al faptei și al făptuitorului [3, p. 169].

În acest context, este evidentă necesitatea de modificare a cadrului normativ în materie de diferențiere a pedepsei penale sub forma

detențiunii pe viață în baza circumstanțelor atenuante și crearea unor premise de aplicare eficientă a individualizării pedepsei în această formă prin prisma circumstanțelor/stărilor atenuante.

Materiale și metode aplicate.

La cercetarea legislației în vigoare, au fost utilizate metodele: istorică, logică, comparativă, sistematică.

Rezultate și discuții. În dreptul penal, *infracțiunea – răspunderea penală – pedeapsa penală* formează un șir categorial de bază. Este evident, susține T.A. Лесниевски-Костарева, că categoriile ce intră în acest șir sînt fundamentale pentru teoria dreptului penal, anume ele confirmînd esența lui [4, p. 37].

În acest sens, principiile diferențierii și individualizării răspunderii și a pedepsei penale apar ca principii de sine stătătoare după conținut și esență, dar strîns legate în realizarea unui scop unic – aplicarea unei pedepse echitabile, raportate la pericolul social al faptei infracționale comise și la pericolozitatea infractorului. Principiul individualizării pedepsei penale poate fi realizat ca urmare a individualizării răspunderii penale. Numai cea din urmă, subliniază A.A. Мамедов, constituie o legitate necesară și obligatorie pentru cea dintîi [5, p. 49]. Or individualizarea pedepsei – ca parte a activității de aplicare a legii penale – nu se poate înlăptui decît în baza, în condițiile și în limitele stabilite de lege [6, p. 84], adică în cadrul limitelor diferențierii.

În literatura de specialitate se face distincție între anumite *circumstanțe (atenuante și agravante) legale* (prevăzute expres de lege și, odată constatată existența lor, impun instanțelor obligația de a le reține [14, p. 489]) și *circumstanțe (atenuante și agravante) judiciare* (nu sînt determinate de lege, iar aplicarea lor este lăsată la aprecierea instanțelor de judecată; ele se constată, se recunosc și se aplică de instanță în mod faculta-

tiv [14, p. 489]). Ș. Daneș și V. Papadopol menționează că cele dintîi sînt prevăzute expres de lege și au caracter obligatoriu de aplicare, iar cele din urmă nu sînt determinate prin lege, iar aplicarea lor este lăsată la discreția judecătorilor [6, p. 151-152].

Art. 76 alin. (1), art. 77 alin. (1) din CP al RM prevăd cîte o listă de circumstanțe atenuante/agravante, care se iau în vedere *la stabilirea pedepsei* în proces de individualizare, nu și la stabilirea răspunderii penale [7]. Un caracter general și un caracter special îl au și criteriile de diferențiere și de individualizare a pedepsei penale. După cum subliniază autorii Ș. Daneș și V. Papadopol, criteriile sînt generale dacă se iau în vedere, fără excepție, la efectuarea oricărei operații de individualizare; iar caracter special au atunci cînd sînt incidente doar la stabilirea sau aplicarea pedepsei în unele cazuri particulare (de exemplu, în legătură cu sancționarea participanților) [6, p. 91]. Este necesar de precizat că efectele circumstanțelor atenuante și agravante întotdeauna poartă un caracter special, fiind diferite de la situație la situație. Acest ultim aspect este reglementat inclusiv de art. 78 CP RM.

În conformitate cu art. 78 alin. (1) lit. c) CP RM, în cazul în care instanța de judecată constată circumstanțe atenuante la săvîrșirea infracțiunii excepțional de grave, pedeapsa principală se schimbă după cum urmează: *dacă pentru infracțiunea săvîrșită se prevede detențiune pe viață, aceasta se înlocuiește cu închisoare de la 15 la 25 de ani* [7].

CP RM face referire normativă la 18 infracțiuni excepțional de grave. Aceste infracțiuni sînt repartizate în felul următor: 7 infracțiuni contra păcii și securității omenirii, infracțiuni de război; 1 infracțiune contra vieții și sănătății persoanei; 2 infracțiuni privind viața sexuală; 1 infracțiune contra familiei și mi-

norilor; 6 infracțiuni contra securității publice și ordinii publice; 1 infracțiune contra autorităților publice și securității de stat.

Conform art. 16 alin. (6) CP RM, infracțiuni excepțional de grave se consideră *infracțiunile săvîrșite cu intenție, pentru care legea penală prevede detențiune pe viață*. Însă sancțiunea penală, în cazul infracțiunilor excepțional de grave, nu are caracter absolut determinat, fapt pentru care, pe lîngă pedeapsa cu detenția pe viață, legislația penală în vigoare prevede, în calitate de pedeapsă principală alternativă, închisoarea (în toate cazurile prevăzute de lege). Asemenea modalitate de prevedere a sancțiunilor penale în cazul infracțiunilor, care fac referire la pedeapsa cu detențiunea pe viață, este prezentă și în legislația penală a Federației Ruse [8].

În contextul celor de mai sus, nu considerăm admisibil textul art. 71 alin. (2) CP RM, care prevede că „detențiunea pe viață se stabilește numai pentru infracțiunile excepțional de grave” [7]. Or, în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil, infracțiunile sînt clasificate inclusiv în infracțiuni excepțional de grave. Logica demersului nostru este de a exclude art. 71 alin. (2) CP RM din textul legii penale.

Spre deosebire de CP al RM și CP al FR, în noul CP al României, sancțiunea normei poate prevedea, în mod unic, pedeapsa cu *detențiunea pe viață*. De exemplu, art. 438 al noului CP al României prevede la alin. (2): „Dacă faptele prevăzute în alin. (1) sînt săvîrșite în timp de război, pedeapsa este detențiunea pe viață” [9].

Operînd, în acest sens, cu dispoziția art. 78 alin. (1) lit. c) CP RM, în particular *dacă pentru infracțiunea săvîrșită se prevede detențiune pe viață, aceasta se înlocuiește cu închisoare de la 15 la 25 de ani* [7], se poate deduce că detențiunea pe viață se înlocuiește, în cazul prezenței circumstanțelor atenuante, cu pedeapsa cu închisoarea pe un

termen prestabilit. Însă, în fapt, invocând art. 75 alin. (2) CP RM, „o pedeapsă mai aspră, din numărul celor alternative prevăzute pentru săvârșirea infracțiunii, se stabilește **numai în cazul** (sublinierea ne aparține – n.a.) în care o pedeapsă mai blândă, din numărul celor menționate, nu va asigura atingerea scopului pedepsei” (acest lucru este prevăzut în alte legislații penale doar sub aspectul condiționării existenței infracțiunii săvârșite în prezența unor împrejurări atenuante [10, p. 71]).

Mai mult decât atât, considerăm că legislația în vigoare utilizează, în mod eronat, sintagma „(...) *dacă pentru infracțiunea săvârșită se prevede* (sublinierea ne aparține – n.a.) *detențiune pe viață* (...)”. Erorile constatate sînt legate de faptul că normele prin care se descriu infracțiunile excepțional de grave nu prevăd, în mod expres, posibilitatea aplicării doar a detențiunii pe viață. Din aceste considerente, s-ar putea deduce că în cazul tuturor infracțiunilor excepțional de grave, dacă se constată unele circumstanțe atenuante, pedeapsa cu detențiunea pe viață se înlocuiește cu închisoare de la 15 la 25 de ani.

Aducem un exemplu în acest sens: persoana C. a comis o infracțiune de omor cu premeditare (art. 145 alin. (2) lit. a) CP RM). În cauza penală respectivă au fost identificate mai multe circumstanțe atenuante și lipsa unor careva circumstanțe agravante, capabile să individualizeze pedeapsa penală în limitele stricte ale diferențierii acestei pedepse. Instanța de judecată, în ipoteza instrumentării cauzei penale și deciderii asupra pedepsei penale posibile de aplicat, se axează pe următoarele limite ale pedepsei: *închisoare de la 15 la 20 de ani sau închisoare de la 15 la 25 de ani*. Se constată o situație absurdă, mai cu seamă că art. 70 alin. (2) CP RM face referire la următoarea reglementare: „Închisoarea se sta-

bilește pe un termen de la 3 luni la 20 de ani”.

Autorii Ș. Daneș și V. Papadopol, A. Boroș, referindu-se la legislația penală a României, subliniază că, „potrivit art. 77 CP al României, cînd pentru infracțiunea săvârșită legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață, dacă există circumstanțe atenuante, se aplică pedeapsa închisorii de la 10 la 25 de ani. Înlocuirea are caracter obligatoriu (ca pedeapsă unică [11, p. 311]), nepuținându-se concepe nici o excepție [6, p. 239]. Dacă pentru infracțiunea săvârșită detențiunea pe viață este o alternativă a pedepsei cu închisoarea, dispozițiile art. 77 CP al României devin incidente numai în cazul în care instanța, ținînd seama de dispozițiile art. 72 CP al României, s-a fixat asupra pedepsei cu detențiunea pe viață (*în opinia noastră, acest lucru ar fi cu neputință de prevăzut*). Cînd însă instanța a optat pentru pedeapsa cu închisoarea, circumstanțele atenuante, dacă există, vor produce efectele arătate în art. 76 CP al României, care se vor răsfrînge nemijlocit asupra pedepsei cu închisoarea, fără ca minimul și maximul arătate în art. 77 CP al României să intre în discuție” [6, p. 239-240]. Sînt imposibile aceste modalități de individualizare a pedepsei penale, reieșind din legislația penală a RM.

În interpretarea teoretică a conținutului textului de lege enunțat în art. 78 alin. (1) lit. c) CP RM, stabilim că legiuitorul, după cum menționează V. Dongoroz, I. Fodor, S. Kahane etc., consecvent principiului că existența circumstanțelor atenuante trebuie să producă efecte în toate cazurile [12, p. 147], a prevăzut obligativitatea înlocuirii detențiunii pe viață prin pedeapsa cu închisoarea ori de cîte ori se constată, în favoarea infractorului, circumstanțe atenuante [12, p. 148].

Conform art. 76 alin. (2) CP al României, intrat în vigoare la 1 februarie 2014, „dacă pedeapsa pre-

văzută de lege este detențiunea pe viață, în cazul reținerii circumstanțelor atenuante se aplică pedeapsa cu închisoarea de la 10 la 20 de ani” [9].

În baza art. 62 alin. 1 CP FR, în cazul stabilirii circumstanțelor atenuante prevăzute de lit. „n” și (sau) „k” ale art. 61 alin. 1 CP FR (autodenunț, favorizarea activă a descoperirii și cercetării infracțiunii, descoperirea și urmărirea altor infractori, căutarea averii obținute în rezultatul infracțiunii; acordarea de ajutor medical ori alt ajutor părții vătămate nemijlocit după comiterea infracțiunii, recuperarea benevolă a daunei materiale și morale cauzate drept urmare a comiterii infracțiunii, alte acțiuni orientate spre repararea daunei cauzate părții vătămate) și lipsei circumstanțelor agravante, termenul și tipul pedepsei nu pot depăși două treimi din termenul maxim al celei mai aspre pedepse prevăzute de articolul corespunzător al Părții speciale a CP. Operînd cu art. 62 alin. 3 CP FR, dispoziția art. 62 alin. 1 CP FR nu se aplică, dacă articolul corespunzător al PS a CP FR prevede detențiunea pe viață ori pedeapsa capitală. În acest caz, pedeapsa se stabilește în limitele sancțiunii articolului corespunzător al PS a CP FR [8].

Din cele consemnate reiese că, potrivit CP FR, dacă se constată pedeapsa cu detențiunea pe viață, ca pedeapsă inclusă în conținutul sancțiunii prevăzute de articolul corespunzător din PS a CP FR, atunci careva efecte ale circumstanțelor atenuante nu se identifică.

Noul CP al României, în viziunea noastră, nu a soluționat întreaga gamă de probleme legate de efectele circumstanțelor atenuante asupra procesului de individualizare a pedepsei penale. De exemplu, aplicarea efectelor circumstanțelor atenuante în cazul infracțiunii de tortură, prevăzute de art. 282 alin. (3) din noul CP al României, va determina posibilitatea identificării

pedepsei cu închisoarea în limitele de la 10 la 16 ani și 4 luni (*tortura ce a avut ca urmare moartea victimei se pedepsește cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi*). Or, în conformitate cu art. 76 alin. (1) noul CP al României, „în cazul în care există circumstanțe atenuante, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită se reduc cu o treime” [9]. În același sens, comiterea infracțiunii de genocid în timp de război (art. 438 alin. (2) CP al României – dacă faptele prevăzute în alin. (1) sînt săvârșite în timp de război, pedeapsa este detențiunea pe viață), în prezența unor circumstanțe atenuante, va determina posibilitatea aplicării unei pedepse sub forma închisorii în limitele de la 10 la 20 de ani. În cursul analizelor desfășurate, stabilim o incoerență aplicativă în cazul săvârșirii unor infracțiuni care prevăd pedeapsa cu închisoarea și a celor care pun accent pe detențiunea pe viață – ca pedeapsă penală, potrivit noului CP al României.

Apelînd strict la cadrul normativ al efectelor circumstanțelor atenuante asupra detențiunii pe viață în baza CP RM, în limitele unor interpretări sistematice, identificăm faptul că dispoziția art. 78 alin. (1) lit. c) CP RM nu va fi pusă în acțiune în cazul comiterii infracțiunii de către minori ori femei, precum și în cazul infracțiunilor neconsumate. În baza art. 71 alin. (3) CP RM, „detențiunea pe viață nu poate fi aplicată femeilor și minorilor”, iar conform art. 81 alin. (4) CP RM, „pentru pregătirea de infracțiune și tentativa de infracțiune detențiunea pe viață nu se aplică” [7; 13, p. 201].

În sensul celor expuse anterior, considerăm necesară excluderea posibilității individualizării pedepsei penale în baza circumstanțelor atenuante în cazul infracțiunilor excepțional de grave. Or multitudinea de situații aplicative, reieșite

din conținutul cadrului normativ în materie penală, nu va putea crea acel „fond ideal” al aplicării sistematice a legislației penale în vigoare [1, p. 64-67].

Astfel, după cum subliniază V. Dongoroz, I. Fodor, S. Kahane etc., în cazul comiterii infracțiunii a cărei sancțiune pune accent pe pedeapsa cu detențiunea pe viață ca o alternativă celei de închisoare, deducem următoarele: se înțelege că în aceste cazuri instanța nu va recurge la dispoziția din art. 77 CP al României pentru a aplica, în locul pedepsei cu detențiunea pe viață, închisoarea, ci va aplica pedeapsa de alternativă cu închisoarea, prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită [12, p. 148].

Așadar, art. 78 alin. (1) lit. c) CP RM urmează a fi exclus din conținutul normativului penal, acest articol creînd mai multe controverse și incertitudini, a căror soluționare nu este posibilă decît prin excluderea textului de lege.

Concluzii

- Legislația penală în vigoare pune în lumină anumite principii generale de diferențiere a pedepsei penale în baza circumstanțelor agravante și atenuante, precum și anumite limite ale individualizării pedepsei în baza stabilirii prezenței de fapt a acestor stări agravante ori atenuante.

- Cu cît regulile generale de diferențiere vor fi descrise mai amănunțit, cu atît posibilitatea de a realiza eficient individualizarea pedepsei penale va fi mai mare, și invers.

- Este necesară identificarea separată a *procesului de individualizare a răspunderii penale* și a *procesului de individualizare a pedepsei penale*. Aceste procese se identifică doar la etapa aplicării normativului juridico-penal, nu și la cea de elaborare a cadrului normativ în acest domeniu.

- Nu se vede necesară păstrarea textului art. 71 alin. (2) CP RM, care prevede că „detențiunea pe

viață se stabilește numai pentru infracțiunile excepțional de grave”.

- Considerăm oportun de exclus posibilitatea individualizării pedepsei penale în baza circumstanțelor atenuante în cazul infracțiunilor excepțional de grave, or multitudinea de situații aplicative, reieșite din conținutul cadrului normativ în materie penală, nu va putea crea acel „fond ideal” al aplicării sistematice a legislației penale în vigoare.

- Este necesar de exclus art. 78 alin. (1) lit. c) CP RM din conținutul normativului penal, deoarece acesta creează mai multe controverse și incertitudini, a căror soluționare nu poate fi realizată decît prin excluderea textului de lege.

Referințe bibliografice

1. Stăvilă M. Efectele circumstanțelor atenuante asupra detențiunii pe viață potrivit legislației penale a Republicii Moldova. În: Revista Națională de Drept, 2014, nr. 2, p. 64-67.
2. Dongoroz V., Fodor I., Kahane S. ș.a. Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea generală. Vol. II. Ediția a II-a. București: Editura Academiei Române, Editura All Beck, 2003, 456 p.
3. Barac L. Constantele și variabilele dreptului penal. București: All Beck, 2001, 776 p.
4. Лесниевски-Костарева Т.А. Дифференциация уголовной ответственности. Теория и законодательная практика. Москва: Норма, 2000, 400 с.
5. Мамедов А.А. Справедливость назначения наказания. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003, 119 с.
6. Daneș Ș., Papadopol V. Individualizarea judiciară a pedepselor. Ediția a II-a. București: Editura Juridică, 2002, 512 p.
7. Codul penal al Republicii Moldova din 18.04.2002, nr. 985-XV. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-74 din 14.04.2009.
8. Статья 62. Назначение наказания при наличии смягчающих обстоятельств (в ред. Федерально-

го закона от 29.06.2009 № 141-ФЗ), http://www.consultant.ru/popular/ukrf/10_12.html#p684. Vizitat: 26.01.2014.

9. Noul Cod penal al României. Intrat în vigoare la 1.02.2014. http://www.avocatnet.ro/UserFiles/articleFiles/1391378400_codul%20penal%20actualizat.pdf. Vizitat: 7.04.2014.

10. Уголовное право. Часть общая. Часть особенная. Под редакцией А.С. Михлина. Москва: Юриспруденция, 2000, 400 с.

11. Boroî A. Drept penal. Partea generală. Ediția a II-a. București: All Beck, 2000, 352 p.

12. Dongoroz V., Fodor I., Kahane S. ș.a. Op. cit.

13. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Sub redacția lui A. Barbăneagră. Chișinău: Centrul de drept al avocaților, 2003, 836 p.

14. Alecu Gh. Drept penal. Partea generală. Constanța: Europolis, 2005, 572 p.

NOȚIUNEA DAUNEI DE MEDIU ȘI A PREJUDICIULUI ECOLOGIC. DELIMITĂRI CONCEPTUALE

Grigore ARDELEAN,

doctorand, lector universitar, Academia „Ștefan cel Mare”

SUMMARY

Quality research of any phenomenon, or process developments, undeniably it is necessary to start with some clarifications of terminology. This rule is also valid in the process study on the concept of „ecological damage”, which in the literature, but also in language practitioners erroneously is used as synonymous with “environmental damage”.

Keywords: environmental damage, responsibility, heritage, legislation

REZUMAT

Calitatea cercetării oricărui fenomen, proces sau evoluții în mod incontestabil se impune să înceapă cu unele clarificări în plan terminologic. Această regulă este valabilă și în procesul studiului realizat asupra noțiunii de „prejudiciu ecologic”, care în literatura de specialitate, dar și în limbajul practicienilor în mod eronat este utilizată ca sinonim cu “dauna de mediu”.

Cuvinte-cheie: daună de mediu, prejudiciu ecologic, patrimoniu, legislație

Introducere. Pentru calitatea și eficiența politicilor și, ulterior, a normelor menite să implementeze politicile ce vizează evaluarea și repararea eficientă a prejudiciului ecologic, în condițiile actuale se cere un efort deosebit din partea doctrinei, considerată a fi generatorul ideilor și mecanismelor destinate aplicării în practică numai după ce vor îmbrăca haina legalității oferite de către legiuitor. O asemenea necesitate se impune începînd cu expunerea cadrului legislativ asupra unor noțiuni ale domeniului pe care-l reglementează, conferind acestora un conținut clar și inconfundabil, capabil de a reprimă orice încercare de a fi interpretat în interes meschin și în defavoarea a tot ce se numește „valori de mediu”, indispensabile existenței umane.

Reieșind din constatările de mai sus, credem de cuviință că pentru clarificarea și înlăturarea definitivă a controverselor apărute de fiecare dată la definirea noțiunii de “prejudiciu ecologic”, astăzi se cere un nou mod de abordare a problemei, iar ca urmare – conferirea unei noi concepții, alta decît cea expusă în

doctrina și legislația de pînă acum. Anume, noțiunea de *prejudiciu ecologic* trebuie privită distinct de cea a *daunei de mediu*, de pe poziții diferite, adică în primul caz de pe poziția persoanei ca victimă, iar în cel de al doilea – a mediului ca victimă.

Din această perspectivă urmează să se contureze prejudiciul ecologic ca o vătămare adusă persoanei și bunurilor sale, de către mediul degradat, și dauna de mediu caracterizată prin atingerile aduse direct mediului, privite ca fapte obiective. Este evident că, odată cu delimitarea operată între noțiunile de *daună de mediu* și *prejudiciu ecologic*, se va pune capăt discuțiilor interminabile în jurul termenului ce urmează să fie utilizat la definirea efectului vătămător ce se răsfrînge atît asupra factorilor de mediu, cît și asupra persoanei, aceste două fiind utilizate separat, și nu ca sinonime, așa cum se făcea pînă acum.

Rezultate obținute și discuții. Ideea delimitării între prejudiciul ecologic și dauna adusă mediului a fost sesizată în conținutul legislației comunitare, care conferea pro-